

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Martyrium

[Basel], 1492

Qua ex causa et a quo ortum habuerit martyrium et unde dicatur. Ca. ij

[urn:nbn:de:bsz:31-333321](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-333321)

mēn accipiat deiq; virtutē cognoscat. Similiter ⁊ de bea-
to Longino legitur: q; cū preses graui fessatiōe infirma ⁊
retur: ⁊ oculos amisisset: dixit ei: scito quia sanari non po-
teris: nisi me occidi feceris. **¶** primum enim a te mortu-
tuus fuero: pro te orabo: sanitatemq; corporis tibi ⁊ ani-
me impetrabo. **¶** Qui illū statim decollari iussit: ⁊ vt mani-
festa spiritus latentis suggestio videretur: vt illi predire
rat secutum est. **¶** Idem ⁊ de beato Theodolo legimus: q;
cum psbyter esset ⁊ vna cum Euentio cōpresbytero: ⁊ eor-
um episcopo Alexandro papa romano: sub traiano prin-
cipe ab Aureliano iudice examinarentur: nec ab eorum
sancto proposito reuocari possent: videretq; Theodol^o
Alexandrum ⁊ Euentium solos ligari iussos ⁊ in furnum
ardentis ignis ex iudicis mandato proiectos: spiritu con-
citus/in flammās ipse prosiliit: ⁊ decantans cum ipsis pari-
ter gratias deo peregit: qui inde extracti gladio interie-
runt. **¶** Nec horum rationem certam reddere possum: nec
nobis imitanda sunt: nisi eodē nos spiritu duci cōtingat.

Longin^o

Theodol^o
Euent^o

Alexander

¶ Qua ex causa ⁊ a quo ortum habuerit
martyrium ⁊ vnde dicatur. **¶** Ca. ij.

¶ In sacrarū scripturarū volumina reuoluam: iu-
sticia ⁊ inuidia primo introductū martyrium:
⁊ subsequētū deinde cognoscem: ⁊ ab Abel filio Adā ini-
tiū sumpsisse. **¶** Scriptū namq; est in Genesi: Respexit dñs
ad Abel ⁊ ad munera ei^o. Ad cayn xō ⁊ ad munera eius
nō respexit. **¶** Irat^o est cayn vehemēter: ⁊ cōcidit vult^o ei^o.
¶ At si illi^o vehemētis ire causam mēte disquisis. Abel iu-
sticiā: ⁊ alteri^o inuidiā solā fuisse cōperies. **¶** Sicut ⁊ de sal-
uatore nro scriptū est: Sciebat em̄ pilat^o: q; ppter inuidiā
tradidisset illū. **¶** Cū ergo iustoz ecclia supra petrā q; xps
est fundata fuerit. **¶** Iusti illi omnes qui propter iusticiam
ante ipm̄ mortem subire/passus est deus: ipsum dei filiu^o
turpissima morte occisum prefigurarunt. **¶** Sicq; prior om-
nium fuit Abel: virgo purus: ouium pastor: sacerdos: q;
deo sacrificiū de p̄mogenitis gregis sui: ⁊ de adipib^o eoz
subministrando offerebat. **¶** Ideoq; dū q̄reret dñs inuidi-

Abel Adā

etiam de sanguine iusto ab abel incepit dicens apud **Abraham**
theum: **Ut** veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine abel iusti usque ad sanguinem zacharie filij barachie quem occidistis inter templum et altare. **Quod** **Iesus** dominus noster ex eo etiam predixerat: quia ipse omnium sanctorum martyrum caput: in proximo occidendus erat: et omnis iustorum seu electorum generatio mystice pro persona una ac uno christi corpore summatur. **Et** sic christum occidendo: omnes etiam martyres occiderunt: qui ut christi crucem sequerentur: testimoniumque sanctissime fidei deponerent: mortes illas subire voluerunt. **Ob** quod martyres grece: latine testes dicti sunt. **Et** martyrium testimonium scilicet fidei dicatur. **Unde** affirmant doctores aliqui illud proprie esse martyrium: quod quis in fidei testimonium patiat. **Qui** vero aliter patiantur: licet pro iusticia: martyres non nisi largo vocabulo: sed potius iusti dici debent. **Ideo** **Maximus** in sermone martyrum ait: **Fides** nostra mater martyrum est. **Mater** enim carnalis nutrit filium pro mundo: fides vero mater spiritualis nutrit: ut sacrificetur deo. **Iuxta** illud sapientie: **Quasi** holocausti hostiam accepit illos. **Sed** arguebant aliqui mortem nulla re aut causa pro posse subeundam esse: et sic nec martyrium aliquo modo acceptandum. **Et** dubium multis ex eo inferre videbantur: quod homo precepto quodam naturalis legis ad esse conservationemque sue nature indispensabiliter videatur abstrictus: quod omnino tollitur susceptioe martyrii. **Ad** dubium ex eo faciliter aufertur: quod preceptum est in lege: **Diliges** dominum deum tuum ex toto corde / mente et viribus tuis: et plusquam teipsum: ut pluribus in locis declarat **Hieronymus** et **Augustinus**. **Et** proximum tuum sicut teipsum. **Et** sic turpe illud esse: ac turpissima illa esset nature conservatio: quam nominis christi creatoris sui: ac sancti fidei blasphemias sustineret: quem plusquam teipsum amare obligaris. **Hec** ad hanc nature: hoc est dei precepto aliquo obligamur quo nunc esse cum illius ignominia confuemus. **Et** ut supra

Iesus.

Maximus.

Hierony.
Augustin.

ait **Licero.** **De** **heronim^o** et plures alij sancti confirma-
runt: **U**iventib⁹ mūdo vita nō est sed mors. **E**t que marty-
ribus datur vere vita est. **N**ulli ergo dubiū q̄ potius esse
illud exquirere debem⁹ ac amare q̄d in vera vita p̄sistit:
q̄ id quod in ea vita que mors est nos miserabilib⁹ erum-
nistorquet. **Q**uid em̄ miserabilius hac vita? **Q**uis eius
infestationes considerare velit: et non dulce mori mani-
feste cognoscat: et mortem nō penā sed morā mortis diju-
dicabit? **N**am sine assiduitate morborū hanc vitā ducere
non possum⁹: qm̄ nūc de pectore/ nūc de capite/ nunc de
vētre/ quādoq̄ de faucib⁹ cōquerimur. **A**liqñ nerui nos:
aliquando pedes vexant. **A**hanc detractio: sero nos di-
stillatio ferit. **A**liquando superest sanguis: aliqñ deest.
Hinc atq̄ illinc alijs etiā innumeris tēptamur incōmodis.
videlicet qz vbiq̄ luct⁹: vbiq̄ desolatio nos agitādo fati-
gat. **U**ndiq̄ pcutimur: vndiq̄ amaritudie replemur. **E**t
quid vltterius singla recitare laboro: cū aduersitates in-
numere animū cateruatim pulsant? **C**alamitates ingemi-
nēt: cū cūctos affligat anxietas: sollicitudo molester: do-
lor extenuet: cōturbet tristitia: contristet turbatio: paup-
er enim et diues: seruus et dñs: deniq̄ bonus et malus: om̄es
mūdāis cruciatib⁹ affligunt. **A**t quot animi infestationes:
quot diaboli infusiones patiamur: latius in sequentibus
prosequemur. **Q**uāobrem licet caro viuificatiōis officū
amet: tantāq̄ cū eo pacē pepegerit: vt si quid ei cōtrariū
nouerit: implacabili odio/ naturali quodā instinctu abhor-
reat: et curiosa sollicitudine aduerset: ob hocq̄ illecebra-
rū desiderio ad vite amorē vt et cetera bruta animalia cō-
ducamur: tamē si mente parū eleuet homo videatq̄ tan-
tas sollicitudinuz anxietates: et q̄ omnis dies cū pre sue
vite diffugiat: **E**t crebri subeāt morbi tristisq̄ senect⁹. **E**t
cito labor et dure veniat in clemētia mortis: odio contra
difficillimā vitā cōcitatur. iuxta illud: morte mori meli⁹
est: q̄ mortis ducere vitā. **E**t tūc rationalis homo se ma-
gis mente erigens: inspicit creatorē: et modū quo ad illuz

Virgili⁹.

fide et charitate puenire posset: et quomodo magis rationalis tamen
to hoc gloriose in creatoris sui honore proficere conatur:
etiam si vitam hanc miseram pro illius nominis gloria expone
re habeat: sperans inde vitam suscipere sempiternam. Et si
corpus mortale ac fetidum deponat: spem etiam certissimam
recipit: quod illud in resurrectione immortale atque glorificatum
reassumet. Inde qui maxima mentis eleuatione sunt ducti
ad martyrium: quia in magnificentissimum christi nominis laudem
puenire cognoscunt: desiderio successi rationali dispositio
ne trahuntur. Et sic non contra naturam est martyrium: sed re
omni alia naturalius dici potest. Sed contra hec viri illi
carnales instant: Si vitam inquit hanc exponere certam
morti dedi: at ea que me premia recepturum scribis igno
ro. Certa enim quibus dulciter fruor pro incertis ac mihi dubi
is turpiter ignominiosaque dare intendis: quod nullus cer
te sane mentis unquam eligeret. Quibus responsio danda non
esset: cum amissio anime opera carnalia solum ac presentia ut
alia irrationabilia queque animalia querat. Non enim homini
homines christiani sunt: vel solo christianitatis nomine con
tendant. Regant hi firmianum illum. Lactantium: qui homines
ab irrationabilibus animalibus hoc potissimum ac nulla re
alia magna differre ostenditque religione. Si ergo christia
ni nomine religionem profiteris: christo vere et non ficte crede:
illi suscipe imitationem cum doctrina. Lege euangelium: paulo
eius apostolo fidem adhibe dicenti: quod pro fide sancti vice
runt regna. Operati sunt iustitiam. Adepti sunt repromissio
nes. Obturauerunt ora leonum. Extinxerunt impetum ignis.
Effugauerunt aciem gladii. Conualuerunt de infirmitate.
Fortes facti sunt in bello: et cetera alia infinita que om
nia in fide perfecta videmus. Nam ut idem ait apostolus: *Paulus*
Sine fide impossibile est quecumque placere deo. Credere enim
oportet accedentem ad deum quia est: et inquirentibus se
remuneratorem sit. Perito ergo Hieronymus in vita pauli
exclamat dicens: O mortalium fragilis et caduca natura:
et nisi christi fides nos extollat ad celum: et eternitas ani

Hierony.

me prouocatur: cum bestijs atq; iumentis corporum vna conditio. Idem concubitus: similiter homines et iumenta in fauillam et cineres dissoluuntur. Ideo pulchre ait Lactantius: Quicumque rationem hominis abiecerit: ac presertim secutus hominum seipsum prostrauerit: tamquam desertor dei et imperatoris: et patris sui punietur. Hos ergo viros huiusmodi qui in hac tanta carnis fece et infidelitate viuere volunt: non ad sanctissimum hoc martyrium inuitamus. Illos suam carnali vitam relinquimus et abijcimus. Illos deus vocat qui in christo spem ponere cupiunt: optant voluptuose. **Esaiam dicentem: Qui sperant in domino: habebunt fortitudinem: assument pennas ut aquile: volabunt et non deficient. Dicentque cum sapientia: turris fortitudinis nomen domini. Quis unquam sperauit in eo et confusus est?**

Elías.

Quot sunt genera martyrii. Ca. iij.

Martyrii genera seu species plures a doctoribus numerantur. Et et martyr ille dici possit qui in rerum habundantia seu ubertate constitutus: pietatem ac debitam abstinentiam seruat. Cuiusmodi fuit **Dauid**: fuit **Abraam**: et patriarcharum plures: qui cum diuicijs plurimis habundarent: ita parce vixerunt: quod homines iusti et secundum eorum omnipotentis dei reperti sunt. Et inter christianos principes multi. Et magis constantinus. **Theodosius maior et iunior**. **Lodouicus rex francie**. **Stephanus rex ungarie**: ut nunc provincie dicuntur: et alij plures: quos vere iustos dixit ecclesia. Dicunt etiam et martyrium esse pauperis illius qui pro dei honore suam largitus paupertatem: ut **Tobias** fuit: et vidua illa que duo erant misit in gazophylatium. Cuius generis inter christianos innumerati sunt reperiuntur. Addunt et aliud martyrii genus: castitatem in iuuetute: ut **Ioseph** fortiter et sancte in egypto suauiter. **Ad** nemo perfectus christo et sua misericordia adimpleuit: sequacesque illi fuerunt innumeri ut **Iobes euangelista**. **Stephanus primo martyr**. **Turbe monachorum** que in hoc agnuntur mirabiliter sunt secute. **Virginum seminarum exercitus innumerabiles: que christi**

Dauid.
Abraam.

Constantinus.
Theodosius.
Lodouicus.
Stephanus.
ii

Tobias.
Vidua duo
era.
Ioseph.
Christus.
Marta.
Iohannes euang.
Stephanus.